

Spolno prenosive bolesi

Doc.dr.sc.Alemka Brnčić-Fischer, dr.med.

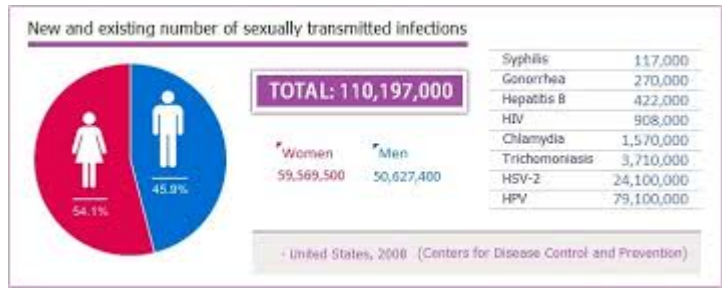
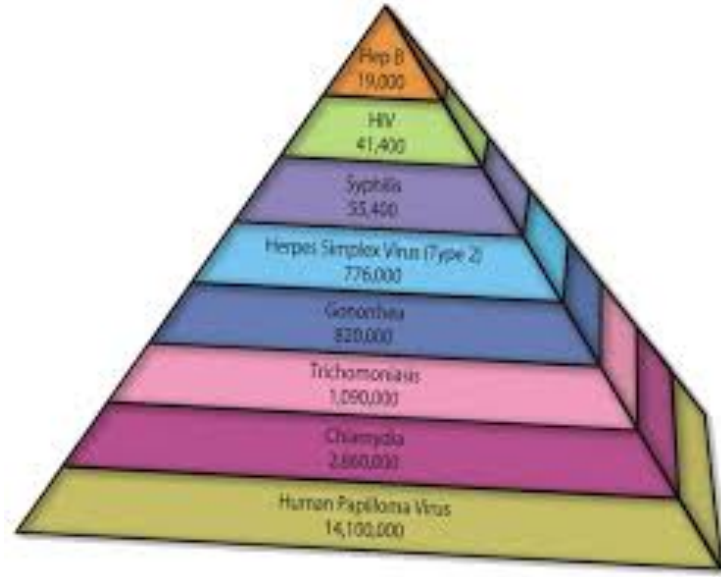
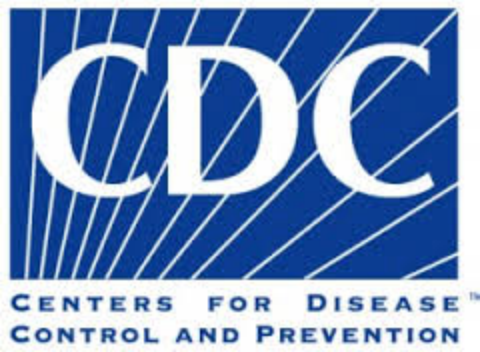
Godišnje od spolno prenosivih bolesti oboli više od 400 milijuna ljudi.

Od toga se broja oko 60% spolno prenosivih bolesti i infekcija pojavljuje u osoba mlađih od 25 godina.

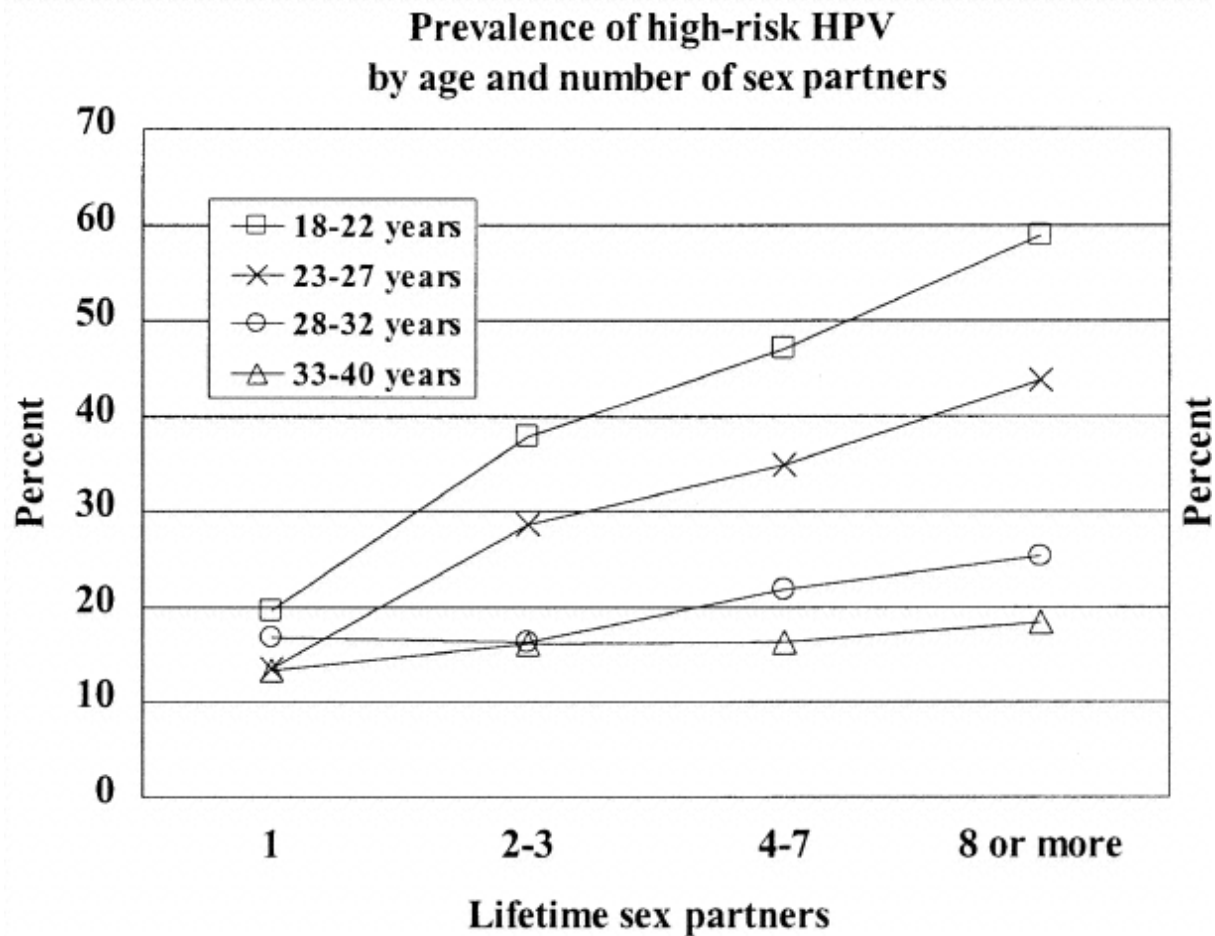
- Rano stupanje u spolne odnose, uz druge oblike rizičnog ponašanja kao što su seksualni odnos pod utjecajem alkohola (tada se ne razmišlja o infekcijama, tada se razmišlja o mogućnostima...) ili drugih sredstava ovisnosti, pridonosi seksualnom odnosu sa više partnera čija posljedica osim neželjene trudnoće može biti i spolno prenosiva bolest.
- Prva spolna iskustva adolescenti rijetko planiraju, što je razlog zašto ne koriste zaštitu od začeća ili spolno prenosivih bolesti, bilo iz neznanja ili pasivnosti i prepuštanja brige partneru.

Danas u svijetu ima 28 spolno prenosivih bolesti.

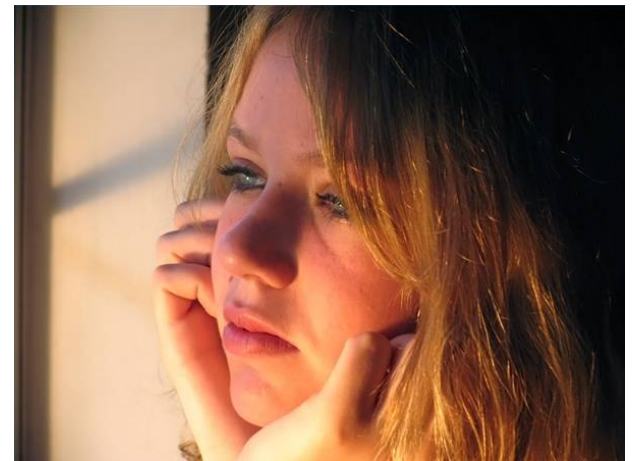
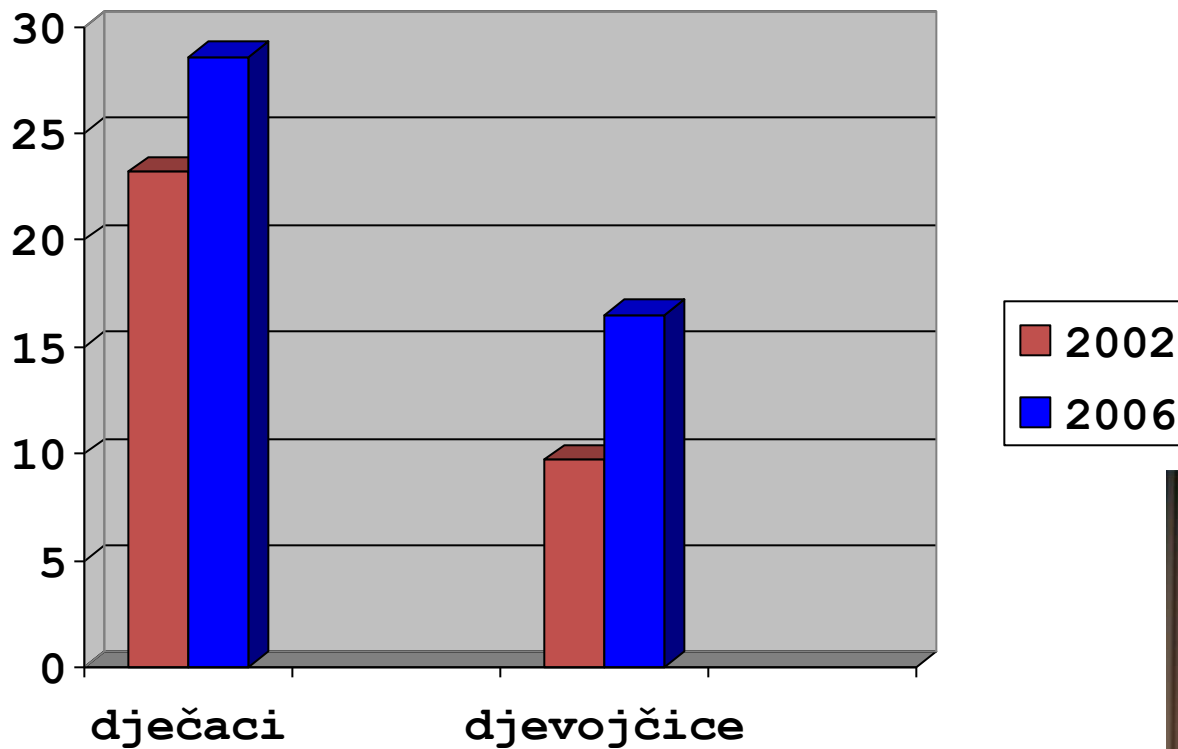
Najčešća je infekcija humanim papiloma virusom (**HPV**), zatim infekcija klamidijom, gonorejom, sifilisom, herpesom, a naravno tu je i HIV.

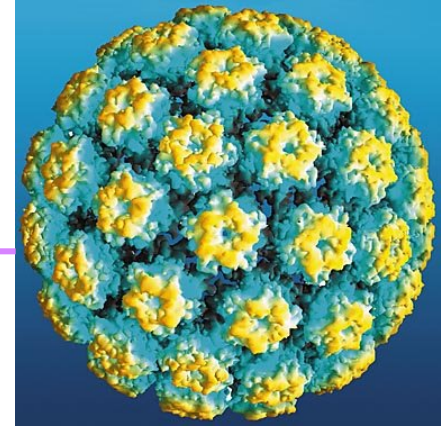
Prevalencija HR HPV-a ovisno o dobi i broju spolnih partnera

Udio petnaestogodišnjaka u Hrvatskoj koji su imali seksualne odnose 2002. i 2006. godine

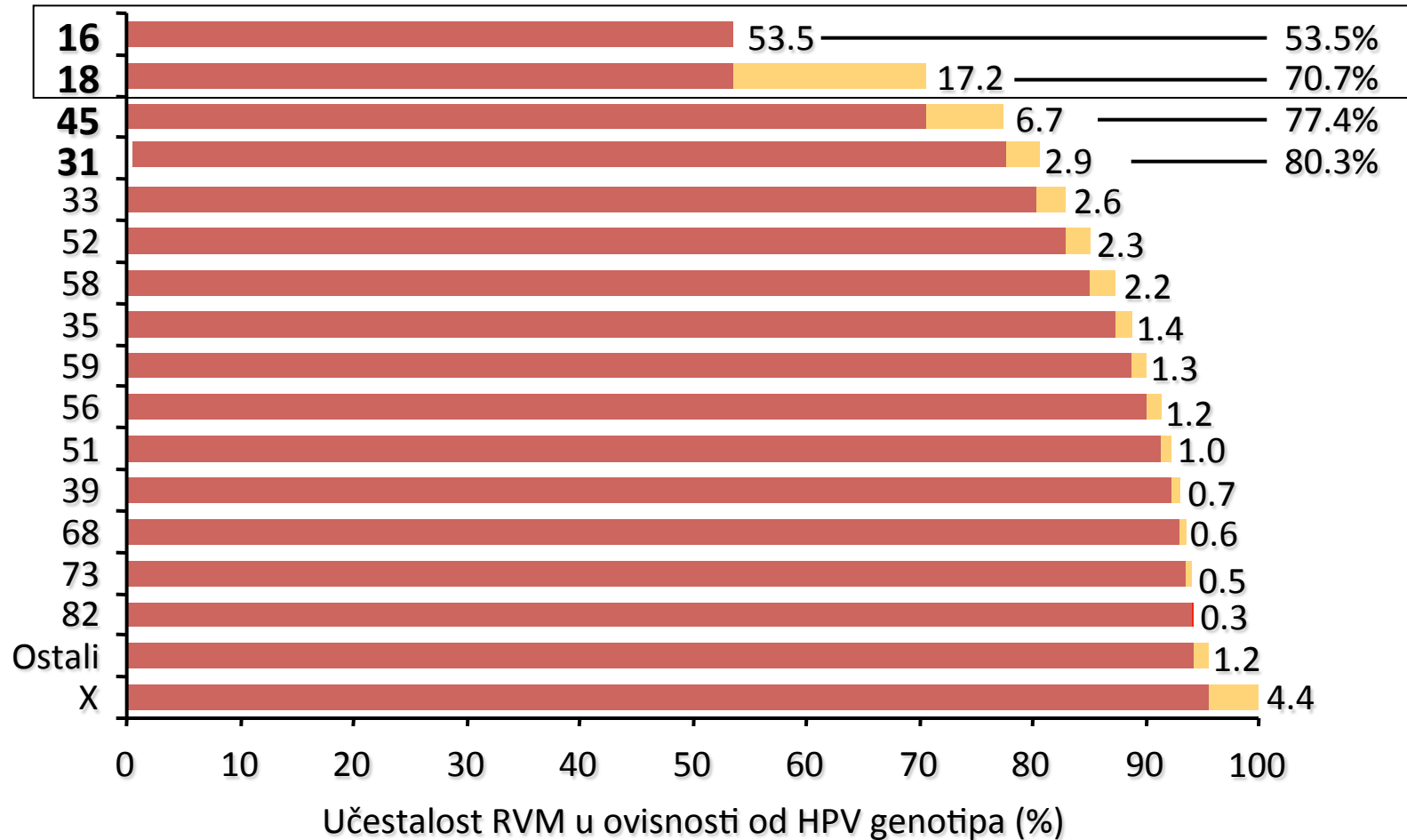
HUMANI PAPILOMA VIRUS

- Gotovo svi slučajevi raka vrata maternice povezuju se s onkogenom HPV infekcijom. U 99,7% slučajeva raka vrata maternice izoliran je onkogeni tip HPV-a
- Onkogeni HPV tipovi 16 i 18 uzrokuju više od 70% svih slučajeva raka vrata maternice, dok su tipovi 45 i 31 na 3. i 4. mjestu. Ova četiri HPV tipa zajedno odgovorna su za 80% slučajeva raka vrata maternice.

Onkogeni HPV tipovi

HPV tip

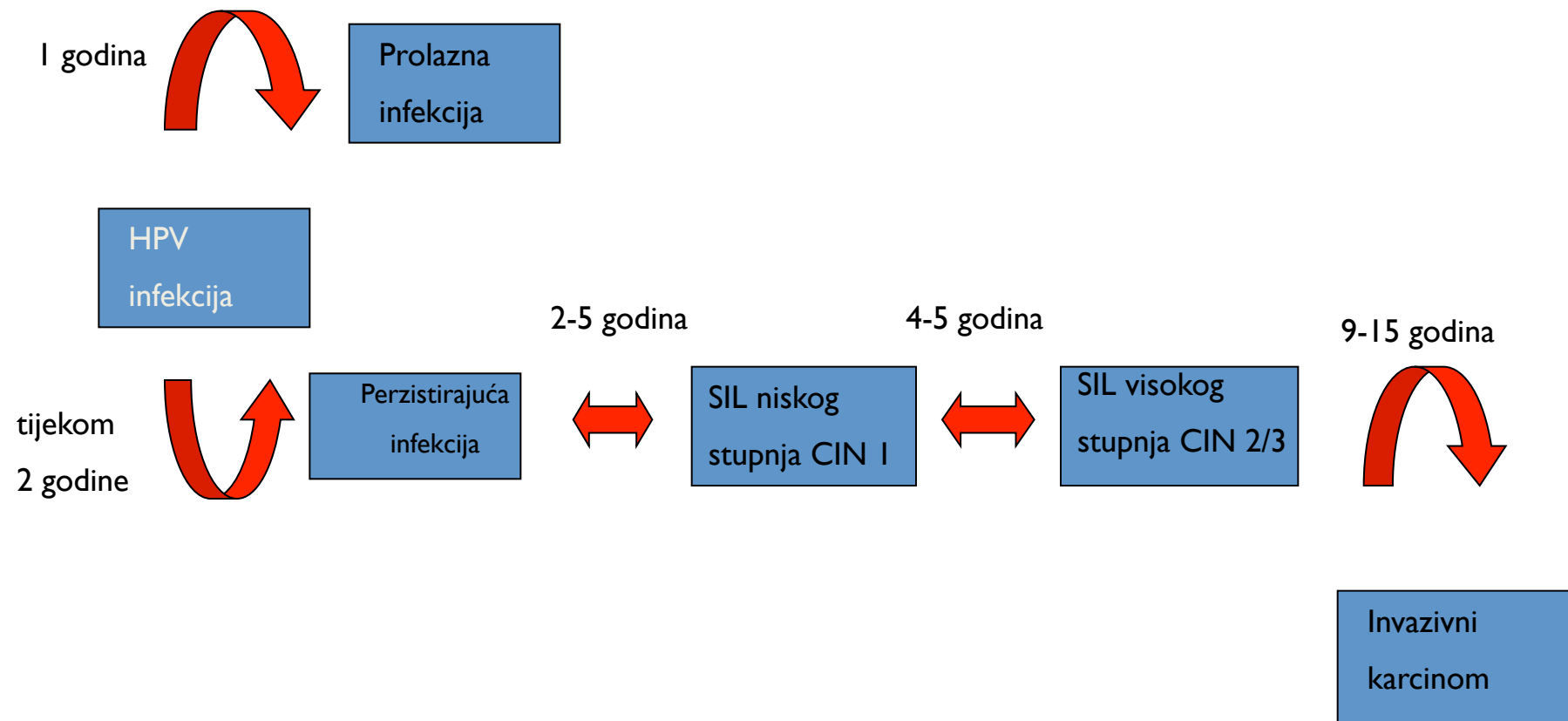

Opasnost od infekcije

- Svaka seksualno aktivna žena izložena je opasnosti od HPV infekcije.
- Procjenjeno je da će se 50-80% žena tijekom spolnog života inficirati HPV-om, a do 50% tih infekcija bit će onkogenog tipa
- Vrhunac HPV infekcija javlja se u žena mlađih od 25 godina, incidencija i prevalencija nastavljaju se tijekom zrele dobi kao rezultat naknadne infekcije onkogenim tipovima

- Genitalne infekcije HPV-a najčešće se prenose spolnim putem
- Međutim šire se također sa jedne osobe na drugu kontaktom kože na kožu, a ne samo tijekom spolnog odnosa
- Infekcija HPV-om vrlo je česta infekcija te se većina spolno aktivnih ljudi zarazi tim virusom
- Nakon prvog spolnog odnosa oko 60% žena bit će inficirano HPV-om
- Većina žena (>90%) spontano će se riješiti infekcije u razdoblju od 6 do 18 mjeseci bez pojave simptoma bolesti i spoznaje da su je imale

Prirodni tijek HPV infekcije te progresija prema karcinomu vrata maternice

PREVENCIJA RAKA VRATA MATERNICE

Postoje dva stupnja prevencije raka vrata maternice:

- **Primarna prevencija:** prevencija uzroka bolesti; perzistentna onkogeni HPV infekcija (profilaktičko cijepljenje)
- **Sekundarna prevencija:** identifikacija (probir) i liječenje bolesti (liječenje prekanceroznih promjena, CIN-ova)

Karakteristike cjepiva protiv HPV infekcije

- Cijepljenje protiv HPV-a postojećim cjepivom ne predstavlja zamjenu za probir na rak vrata maternice
- Probir se kod cijepljenih žena mora izvoditi u jednakom opsegu i na jednak način kao i kod žena koje nisu cijepljene
- Cjepivo protiv HPV-a nema terapijski učinak, dakle nije namijenjeno za liječenja raka vrata maternice, cervikalne displazije a isto tako ne sprječava napredovanje navedenih displastičnih promjena

Da li uporaba kondoma štiti od infekcije HPV-om?

Kondomi ne štite u potpunosti od zaraze jer HPV zaraza ne ovisi od penetrantnog spolnog odnosa. Ona se može dogoditi i tijekom kontakta "koža na kožu" u području spolovila. Reduciranjem takvog kontakta smanjit će se rizik od zaraze. Ipak, kondomi pružaju neku vrstu zaštite, ali nisu potpuna zaštita od zaraze HPV-om.

Ako je žena u dugoj monogamnoj vezi, je li ipak u riziku od HPV infekcije?

Svaka spolno aktivna žena je u riziku od dobivanja HPV infekcije. To je vrlo česta infekcija i lako se prenosi s jedne na drugu osobu tijekom spolnog odnosa. Rizik od HPV zaraze je ovisan o trajanju veze žene i njenog partnera (muškog ili ženskog) te njihovih prijašnjih veza. Monogamna veza neće nužno smanjiti rizik od zaraze HPV-om.

Da li svaka žena zaražena s onkogenim tipom HPV-a razvije rak?

Ne, HPV je vrlo čest, a rak vrata maternice nije. Pretpostavlja se da 50–80% žena tijekom života bude zaraženo HPV-om, a više od 50% ih je zaraženo onkogenim tipom HPV-a. Obrambeni mehanizam tijela većinu infekcija "očisti" bez daljnjeg rizika da infekcija napreduje do raka. Međutim, neke žene razviju dugotrajnu infekciju. One će vjerojatno razviti progresivnu, prekanceroznu leziju visokog stupnja. Ako takva lezija nije otkrivena pregledom i liječena, kroz dugi niz godina, možda lezija može napredovati u rak vrata maternice.

Što se podrazumijeva pod
odgovornim spolnim ponašanjem?

Prvenstveno usvajanje načela ponašanja koje će omogućiti ostvarenje željenog roditeljstva i izbjegavanje neželjenih posljedica rizičnog ponašanja.

To znači:

Izbjegavanje preranog stupanja u spolne odnose

Vrat maternice u mladih djevojaka vrlo je osjetljiv na štetne čimbenike zbog svoje anatomske-histološke građe, dok je on u nešto starijih djevojaka mnogo otporniji zbog svoje promjenjene građe.

Uporaba kondoma

Kondom zasigurno nije sto posto pouzdana metoda spriječavanja spolnih bolesti ali njegova ispravna i konzistentna uporaba pozdano u velikom broju smanjuje broj spolno prenosivih bolesti. Na uporabu kondoma u mladih utječe i procjena potencijalnog partnera/partnerice.

Ukoliko smatraju da dolaze iz poznatog društvenog okruženja i procjenjuju ih «neopasnima», manja je vjerojatnost da će redovito (ili uopće) rabiti kondom. Uporaba kondoma povezuje se i s osjećajem nedostatka povjerenja u partnera, kao i s mogućom sumnju u njegovu/njezinu zaraženost.

Redoviti ginekološki pregledi

- Znanje o vlastitoj plodnosti i spolnosti adolescenti stječu najviše iz nepouzdatih izvora kao što su televizija, časopisi različite vrijednosti i usmena predaja, najčešće od svojih vršnjaka i starijih adolescenata.
- Pravilna edukacija o zaštiti od spolnih bolesti, neželjene trudnoće kao i prvi ginekološki pregled koji bi se trebao učiniti prije stupanja u prvi spolni odnos, može se učiniti samo u ginekološkoj ordinaciji.
- Stoga odlazak na prvi ginekološki pregled i potom redoviti preventivni ginekološki pregledi potvrđuju ne samo da smo usvojili znanje i razvili pozitivne stavove prema zdravim životnim navikama već i da se odgovorno spolno ponašamo.